



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Hieronymi Dandini Cæsenatis E Societate Iesv De Corpore
Animato Lib. VII.**

Dandini, Girolamo

Parisiis, 1611

Præfatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95641)



HIERONYMI DANDINI

Casenatis, è Societate Iesu.

DE CORPORE ANIMATO.

LIBRI VII.

DE ANIMATI CORPORIS TEMPERATIONE.

LIBER PRIMVS.

PRÆFATIO.



Pictorum con-
ditio.

Vod pictoribus accidere solet, hoc ego magnopere cum Critia apud Platonem vereor, nemini quoque hoc loco ad animati & verè humani corporis fabricam describendam accedenti cueniat. Illi cum pennicillo aut res diuinas efformant, aut terram pingunt & montes, flumina, maria, sylvas, vrbes, prouincias, cœlestia corpora, stirpes, aues, bestias quascumque, satis muneris suo fecisse existimantur, si vel tenuem earum rerum imaginem, fuerint assecuti neque à nobis eorum picturæ, aut examinantur attentius, aut seueriori iudicio reprehenduntur. At si ad nostrorum corporum similitudinem effigendâ manû posuerint, tum demû propter plurimam nostrarum rerum cognitione & familiarem earum animaduersionem acutius perspicimus, si quid vel minimum erratum fuerit, seuerioresque sumus iudices & exactores aduersus eos, qui non satis lineamenta singula coloreque expresserint.

Scriptorum cõ-
ditio, similis.

Idem enim euenit illis, qui de his ipsis rebus scribere, & verè etiam loqui aggrediuntur. De diuinis namque cæteris rebus natura cõstantibus vel mediocriter esse locutum tenuemque cognitione tradidisse, satis esse putatur: quæque dicta fuerint aut scripta, non tam artificis, quàm populari ferè quadam trutina pensantur. At ea, quæ ad nostra siue corpora siue animas pertinet, exactè nimirum examinare solemus: & si quid non dico peccatum, sed minus, quàm res fortasse postulare videbatur, appositè dictum, aut accuratè & propriè fuerit explicatum liberius reprehendere. Accedunt eius rei, de qua agitur difficultas maxima, vtilitas & iucunditas. Nam vt diuina nunc præmittam, pars hæc naturalis corporis, vt est om-

Anium præstabilissima, sic plurimam quidem vtilitatem habet ac iucunditatem, quibus ad inuestigandum & cognoscendum allicimur, sed grauissimis est ac pene inextricabilibus difficultatibus plena, quas qui vel mediocriter explicauerit, cum ego non inutiliter laborasse credidero. Archimedes Siculus situm aliquem extra terram optabat, ita sperans se contra totam terram libraturum. Aiebat enim se, dum esset in ea, contra eam nõ habere virtutem. Et Aristoteles nosler cognoscendam facultatem eare, quam cognitura sit, ipsoliam esse voluit: nihilque sapientibus vilius est difficilius, quàm seipsum cognoscere.

Cognitio sui
folia.

B At quid tandem istud est, quod nobis cognoscendum proponitur? Audacis nature miraculum, animal adorandum, venerandum mortale Deum, rerû omnium mensuram, *ὁμοιομετρητος*, Zoroastes Trismegistus, Pythagoras, Plato hominem appellarunt: & *μακροβιωτος*, in quo quidquid in amplissimo mundo spatium reperitur, vnitè & collectum continetur, antiquitas vniuersa. Nos admirabile sapientissimi opificis Dei opificium: quod vt diuissima omnium forma, sic optimo & quàm maxima fieri potuit arte atque industria preparato corpore cõstat. Non solum enim duplicis qualitatibus coniugationem habet, vt simplicia elementorum corpora, aut horû quoque permissionem, vt lapides & metalla: sed & sane ipsam multo, quàm illa, perfectiorem, & plurium præterea partium ac membrorum distinctionem, quibus aliæ atque aliæ operationes animæ perficiuntur. Hinc diuersa primum & interdum contrariæ temperationes existunt: deinde plurimæ homogeneæ partes ex illis tẽperationibus ortæ: tum verò heterogeneæ, quæ ex homogeneis pluribus coalescunt atque ex his vniuersum tandem viventis corpus coagmentatur. Atque in animalibus illud est pe-

Homo quid?

Animalis cor-
poris compositio.

A

culiare, vt ex elementarium qualitatum temperatione quatuor primū existentium humores, bilis duplex, flaua & atra, sanguis & pituita, ex quibus (vt communis tradit medicorum schola) homogenea primū partes, tum heterogenea ac totum denique corpus componantur.

Duplex tractandus modus.

Itaque duobus modis animale corpus tractari potest: aut componendo, à simplicioribus factō principio atque ad composita progrediendo, quouisque integrum & absolutum corpus existat. Aut composita dissoluendo in ea, quæ sunt simplicia, totumque in suas partes ac principia dissecando: siue id sola mētis actione fiat, siue manuum vsu. Illud theoreticū est, hoc practicū, priorem actionem *apud* dicamus, posteriorem *apud* *id est*. Vtramque amplecti optimum fuerit, compositionem inquam & resolutionem, primūque de principijs & partibus agere, atque ex illis totum corpus quali componere: tum si liberit cōpositum illud in partes rursum dissoluere, mente potius, quā manu. Et si enim manū quoque admouere aut certē admouere posse præclarum est atque homine dignum philosopho: sanè tamen partem, ita eam occuparunt medici, vt consideratio potius ac theoria Philosophi propria videatur. Siue autem theoreticam, siue practicam dissolutionem species, sanè Galenus in 8. libr. de Hippocritatis & Platonis decretis homogeneas partes, prima & vltima definiens corpora, tum compositionem accepit, tum dissolutionem. Prima namque sunt compositione, vltima dissolutione. Nam et si ex elementis hæ ipsæ componantur atque in ea dissoluantur, elementaque rursum ex materia consent & forma, & in eas ressolui queant, quin & aliam addant medici, tum illarum partium ex humoribus compositionem, tum in eisdem dissolutionem: hæ tamen sensiles non sunt, aut compositiones aut dissolutiones, quæ & tractentur manibus & inspiciantur oculis. Sed illæ solæ, quæ homogenearū & heterogenearum partium sunt: quarum illa compositione prima, dissolutione vltima censentur. Itaque in his præcipue versabitur nostri laboris pars. Verū ne quid intactum præmittatur, quatuor omnino libris rem totam absoluemus, qui quatuor illis cōpositionibus respondebunt, quæ in viuētibz corporibus considerantur. Primus hic erit de animati corporis temperatione. Alter de humoribus. Tertius de homogeneis partibus. Quartus de heterogeneis, quæ organice nominantur, generalemque totius corporis descriptionem continent. Primus liber viuētibz omnibus cōmunis erit, secundus & tertius solis conuenient animalibus, quartus hominis maximè proprius, cæteris quoquo modo communis.

Duplex animati.

Duplex Animati corporis compositio.

DE QUATUOR
qualitatum temperatione.

CAPVT I.

A Prima igitur animati corporis temperatione, quæ ex elementis est, ducto principio, duplex in mistorum, omnium corporum productione fit elementorum permixtio, qualitatum vna, quæ temperatio pro-

permixtio duplex.

priè dicitur: altera substantiarum, quæ mistio verè nominatur. Illa prior ortu, hæc intentione naturæ. Propterea namque temperantur qualitates, vt hac antecedente dispositione elementorum quoque substantiæ miscantur. De hac substantiali mistione eo loco dicitur, vbi de formarum in viuētibz multitudine disputabitur. Nunc qualitatum, caloris, frigoris, humoris, & siccitatis temperatio consideratur.

De qua multiplex difficultas. Illa omnium prima, num eadem numero qualitates, quæ in elementis ante mistionem integræ fuerant, & perfectæ, in corporibus mistis fractæ magna que ex parte immixta continentur. Negant S. Thomas eiusque discipuli: quibus vnuerse certum est nullum cuiusuis corporis, quod intereat, superesse accidens posse in eo, quod gignitur, aliaque eiusdem speciei noua succedente forma produci. Ac quod est illis in hac questione certum principium, in libris de elementis perquam falsum esse ostendi, optimumque ac certissimum ducem sensum secutus necessarius quoque argumentis confici plurimas pereuntis rei qualitates incolumes in regnata conseruari. Hoc loco sat fuerit addidisse, iisdem substantiæ formis manentibus (quod post demonstrabitur) multo magis manere posse, & verò etiam debere qualitates eadem, sine quibus formæ non subsistunt. Neque aliam illi ob causam qualitatum mutationem affirmarunt, nisi quod formarum interitum posuissent.

Num eadē elementorum mistorum qualitates.

Itaque multo minus audiendi sunt Scotus, Gregorius Ariminensis, Conciliator, Thomas de Garbo, Vgo Senensis, Iacobus Proluensis, & quotquot persuadere nobis conati sunt, ex quatuor elementorum qualitatum, vbi ad temperiem quandam agendo & patiēdo venerint, pereuntibus simplicem aliam qualitatem secundam ab illis omnibus diuersam produci, quæ & illis melior sit, & eas omnes virtute continent, sitque misti corporis propria, quemadmodū ille simplicium elementorum fuerunt. Quæ Auicenna quoque in prime sen. 1. can. doct. 3. cap. 1. & lib. 12. de animalibus cap. 2. videtur fuisse sententiā. Neque tot ego productiones & interitus nouarum entitatum sine necessitate libetè audio: neque video à quonam aut producantur, aut corrumpantur: ea præsertim, quæ cæteris agēdo superior est. Aut quorsum tandiu tamque studiosè temperatæ fuerint omnes & conciliatæ, si subito debuerint extingui? Immo dum sensum consulo totius huius controuersiæ, in qua de sensilibz qualitatum disputatur, optimum ducem, is cām eodem modo, quo prius, licet minus vehementer, afficiatur, eandem profors, sed fractiores, & cum contrarijs permixtas, qualitates esse renuntiat.

Misti temperata quid.

Tantum abest, vt id, quod alij cogitarunt, verum esse confirmet, duas nouas qualitates produci, alteram inter calorem & frigus mediam, alteram inter humorem & siccitatem. Accedit, quod si quatuor illis qualitatum interemptis, vna vel duplex succederet qualitas, nulla in corporibus nostris contrarietas esset, nulla qualitatum repugnantiæ, quæ crebra per ætates singulas temperaturæ mutationis plurimorumque morborum ac mortis tandem est causa. Sæpè nāque harum qualitatum aliqua mutata corporis temperies mutatur, primāque ætas calida fit & humida, altera calida & sicca, postremāque frigida & sicca. Sepissi-